

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 193/2021
16.03.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца ПТП „Јасеново“ АД Нова Варош, кога заступају пуномоћници Ђорђе Бендић и Веселин Стојић, адвокати из ..., против тужених Општине Нова Варош, коју заступа Општински правобранилац и ЈП „3. септембар“ Нова Варош, кога заступа пуномоћник Милан Дробац, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужених изјављеним против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1153/20 од 01.07.2020. године, у седници одржаној 16.03.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈАЈУ СЕ ревизије тужених и **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1153/20 од 01.07.2020. године у усвајајућем делу тужбеног захтева и одлуци о трошковима поступка и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење у том делу.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Ужицу П 679/19 од 13.11.2019. године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се тужени обавезу да тужиоцу солидарно исплате износ од 14.356.923,00 динара са законском затезном каматом од 29.09.2016. године до коначне исплате, на име изгубљене добити у периоду од 01.10.2008. године до 21.03.2012. године. Ставом другим изреке тужилац је обавезан да туженој Општини Нова Варош накнади трошкове парничног поступка у износу од 432.900,00 динара. Ставом трећим изреке тужилац је обавезан да туженом ЈП „3. септембар“ Нова Варош накнади трошкове парничног поступка у износу од 850.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1153/20 од 01.07.2020. године, ставом првим изреке укинута је првостепена пресуда и пресуђено, тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца и тужени су обавезани да му солидарно исплате износ од 14.356.923,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења 01.07.2020. године до коначне исплате на име изгубљене добити у периоду од 01.10.2008. године до 21.03.2012. године, док је захтев тужиоца за законску затезну камату од 29.09.2016. године до 01.07.2020. године одбијен као неоснован. Тужени су обавезани да тужиоцу солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 885.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени су благовремено изјавили ревизије због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14) и утврдио да су ревизије основане.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Неосновано се у ревизијама указује на прекорачење тужбеног захтева у поступку пред другостепеним судом (члан 407. став 1. тачка 5. ЗПП) јер је другостепени суд укинуо првостепену пресуду и одлучио у границама захтева који је постављен у поступку (члан 3. став 1. ЗПП).

Према утврђеном чињеничном стању Скупштина општине Нова Варош је 1980/81. године утврдила општи интерес изградње рибогојилишта Црна Река у Дражевићима у корист тадашње РО „Лимске хидроелектране“ која је тада била у статусу друштвеног капитала. Изграђени су базени, мрестилишта и товилишта који су обухваћени у пројекту, као и доводни цевовод од Црног врела и Златарске реке. У току 1982. године ови грађевински објекти су пренети без накнаде правном претходнику тужиоца РО „Јасеново“ из Јасенова, који се обавезао да узгаја и продаје свежу рибу, држи угоститељске објекте, а у мрестилишту производи рибљу млађ ради узгоја и порибљавања акумулације језера и за то је дата сагласност Секретаријата за привреду и финансије Општине Нова Варош од 03.07.1987. године. За бављење овом делатношћу стоје и докази о испуњавању ветеринарско стандардних услова и техничке опремљености, а од 1999. године до момента приватизације (2007. године) било је прекида у производњи због последица поплаве, када је уништено матично јато и цела производња. Због тога и чињенице да је тужена Општина одвела сву воду ради водоснабдевања грађана, тужилац је тражио да буде ослобођен од плаћања накнаде за воде са извора Црно врело за период од 2002. до 2004. године па убудуће. У периоду од 2006. до краја јуна 2007. године рибњак је коришћен од стране трећег лица без накнаде и то мрестилиште, док се конзумна риба за потребе угоститељског објекта и продаје трећим лицима непрекидно производила у складу са финансијским могућностима тужиоца. На основу извештаја Министарства финансија утврђено је да од 2000. године (када је предметни рибњак претрпео оштећења од поплаве) није било производње рибе све до продаје предузећа (24.06.2007. године), а да пре 2000. године постоје подаци у документима само за 1998. годину, када је произведено 1571 kg рибе, док за рибљу млађ није постојао податак. Утврђено је да је тужена Општина Нова Варош у току 2003. године започела радове на одвођењу воде са извора Црно Врело, прибављајући грађевинску дозволу и водопривредне услове и водопривредну сагласност надлежног министарства. Радови су завршени у септембру 2004. године, а коришћење пијаће воде са овог извора везано је за период летњих месеци када је суша, као додатни ресурс у периоду од 2 до 3 месеца, при чему није обезбеђено одређено техничко решење којим се регулише количина воде која је потребна за биолошки минимум за базене тужиоца који су такође прикључени на ово извориште. Уговором од 24.04.2009. године тужена

Општина је на туженог ЈП „3. септембар“ пренела право коришћења и управљања на објектима водоводног система Црно Врело без накнаде, а надлежно министарство је издало водопривредну дозволу за хватање и коришћење воде изворишта Црно Врело за потребе снабдевања пијаћом водом становника општине Нова Варош са временом важења до 25.06.2011. године. Тим решењем није одређено ограничење хватања воде. Мрестилиште и рибњак тужиоца су имали довољан доток воде до августа 2008. године, када је због дуготрајне суше друготужени укључио пумпе за одвод воде са извора Црно врело за потребе Града, услед чега је рибњак остао без дотока свеже воде са тог извора. Зато је коришћено алтернативно решење узимања воде са Златарске реке која је била загађена фекалијама, па је због недостатка свеже воде и кисеоника почетком септембра 2008. године дошло до масовног угинућа рибе млађи у 20 базена као и угинућа конзумне рибе. Тим поводом тужилац је поднео тужбу против тужених ради накнаде штете и парница је окончана правноснажном пресудом тако што је тужена Општина Нова Варош обавезана да тужиоцу накнади стварну штету у износу од 9.871.020,00 динара са каматом, док је за преостали износ накнаде материјалне штете на име измакле користи од 34.734.500,00 динара тужбени захтев одбијен као неоснован. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је извршило контролу рибњака 13.08.2012. године када је наложено тужиоцу да прибави водну дозволу, постави уређај за мерење количине захваћених вода дела извора Црно Врело и достави податаке да се редовно врше испитивања квалитета отицаних вода које испуштају из рибњака у водоток Бистице. На водозахвату Црно Врело у Дражевићима извршена је контрола код друготуженог 31.08.2012. године, када је наложено да се за хватање и коришћење изворских вода Црног Врела за потребе снабдевања водом Нове Вароши прибави водна дозвола у року од 60 дана. Из извештаја надлежног министарства од 08.05.2013. године утврђено је да тужилац није уписан у регистар објеката за држање и узгој риба, да је за то обавезан упис рибњака у регистар објеката и то на захтев тужиоца да му се додели контролни ветеринарски број уз испуњење услова у погледу техничке опремљености и стручног кадра и поседовање решења о водној дозволи. Вештачењем је утврђено да количина и квалитет воде представљају лимитирајући фактор за производњу рибе која би могла да се реализује на основу рибњачке површине у рибњаку. При пуној производњи са пуним капацитетом и пуном издашношћу извора, да се тужилац бавио делатношћу рибарства у мрестилишту и товилишту у Дражевићима, у спорном периоду би остварио укупну добит од 1.210.341,00 динара. С обзиром да су протицаји воде варијабилни од године до године и у току једне године, вештак је висину измакле добити одредио на основу количине воде која се периодично одводи са водног захвата Црно Врело за снабдевање становништва (25 литара/с) што се може сматрати штетом коју тужилац трпи. У другој варијанти налаза и мишљења вештака, висина измакле добити утврђена је у износу од 14.356.923,00 динара, према критеријуму постојеће површине рибњака у условима оптималне количине воде по истом систему користећи оптимални квалитет температурног режима за спорни период.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да тужилац у овој парници тражи накнаду штете због изгубљене добити коју би могао остварити производњом рибе млађи и конзумне рибе за период од 01.10.2008. године до 21.03.2012. године, што је период после настале и наплаћене стварне штете, проузроковане необезбеђењем дотока биолошког минимума воде у рибњаке у лето

2008. године. Међутим, тужилац своју намеру производње рибље млађи и конзумне рибе није доказао, јер није прибавио акте прописане Законом о ветеринарству и Законом о водама и законом о рибарству (већ поседује решење које потиче из 1995. године), па би таква делатност била противна прописима. Поред тога, друготужени није у материјално правном односу са тужиоцем поводом тражене накнаде штете, чији се узрок везује за прикључење водоснабдевања на извориште Црно Врело 2004. године и необезбеђивање техничког решења ради обезбеђења биолошког минимума воде, јер му је управљање објектима водног система пренето тек уговором од 24.04.2009. године. Зато је тужбени захтев за накнаду штете у висини изгубљене добити за спорни период одбијен као неоснован у односу на оба тужена.

Другостепени суд је након отворене и одржане расправе, супротно становишту првостепеног суда, утврдио да тужилац има право на накнаду штете у висини изгубљене добити, јер је тужена Општина непрописно каптирала извор Црно Врело и повукла цео капацитет извора не остављајући биолошки минимум за снабдевање тужиочевих водопривредних објеката, због чега је у временским условима какви су постојали у августу 2008. године претрпео стварну штету. Поред тога, тужена Општина није уградила уређаје за мерење и регистровање потрошње воде нити су након упозорења и доношења решења надлежног органа предузете мере да се отклоне недостаци, при чему је друготужени солидарно одговоран јер од 2009. године управља спорним водоводним системом Црно Врело којим се напаја општина Нова Варош. Тужилац је правноснажном пресудом остварио право на накнаду стварне штете због угинућа рибе и рибље млађи и доказао да је решењима надлежног министарства од 24.04.2003. године утврђено да су у рибањацима за производњу рибе и рибље млађи у Дражевићима испуњени ветеринарско-санитарни услови, као и услови техничке опремљености за обављање послова рибарства. По становишту другостепеног суда тужени као штетници почетне штетне радње одговарају и за – будућу штету ако је она настала као последица збивања које је по редовном току следило првобитну штету, па тужилац није дужан да доказује да би заиста остварио тражену добит нити има његовог доприноса настанку штете. Зато је првостепена пресуда укинута и усвојен тужбени захтев тужиоца за накнаду штете на име изгубљене добити са законском затезном каматом од пресуђења.

По оцени Врховног касационог суда, становиште другостепеног суда је засновано на погрешној примени материјалног права због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Према члану 189. став 1. и 3. Закона о облигационим односима, оштећени има право како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи, при чему се при оцени висине измакле користи узима у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем.

Да би се остварило право на накнаду штете по основу измакле користи потребно је да се испуне следећи услови: да је штета у виду измакле користи извесна и да се могла очекивати по редовном току ствари или посебним околностима, да постоје

елементи на основу којих се може одредити износ измакле користи и да измакла корист није супротна принудним прописима.

Редован ток ствари у конкретном случају, с обзиром на делатност тужиоца подразумева да је то она штета коју тужилац трпи тиме што је онемогућен да производи рибу и рибну млађ у предметним базенима и оствари корист коју би редовно остваривао у својој делатности, а чије остварење је спречено штетном радњом или пропуштањем тужених. То значи да се морају утврдити чињенице о стварним показатељима у обављању делатности тужиоца, као и посебним околностима које тужилац мора да докаже, а тичу се испуњености услова за обављање одређене привредне делатности и стицање користи чије остварење је спречено штетниковом радњом или пропуштањем. Када је реч о коришћењу и употреби вода морају се имати у виду законски прописи о начину и условима употребе и коришћење вода за одређену намену.

Наиме, Законом о водама („Службени гласник РС“ број 46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96 и 101/2005) који је важио у спорном периоду, у члану 40. прописано је да се вода мора користити рационално и економично те да коришћење воде за снабдевање становништа водом за пиће, санитарне потребе и напајање стоке има првенство над коришћењем вода за остале намене (ставови 1. и 2).

По члану 18. наведеног закона, водопривредна дозвола је потребна за коришћење и употребу вода из природних и вештачких дотока, језера и подземних вода, за испуштање вода и других материја у природне и вештачке водотоке, језера, подземне воде и јавну канализацију, те повећање количине захваћених и испуштених вода, измењене природе и квалитета испуштених вода. Водопривредном дозволом се утврђују начин и услови за употребу и коришћење вода и испуштање вода, с тим што исту издаје орган, односно јавно водопривредно предузеће за објекте и радове за које су издали водопривредну сагласност. Водопривредна дозвола се издаје на одређено време а најдуже за време од 10 година, с тим што се право стечено на основу водопривредне дозволе не може пренети на другог корисника без сагласности органа, односно јавног водопривредног предузећа које је издало водопривредну дозволу (члан 19. закона). Право стечено на основу водопривредне дозволе престаје истеком рока трајања дозволе, ако се корисник одрекне права из дозволе и када се право не врши без оправданих разлога дуже од 2 године (члан 20.).

Следом наведеног, у конкретном случају изостало је утврђење битних чињеница од којих зависи одлука о основаности тужбеног захтева, а то је да ли је тужилац за обављање привредне делатности (производња рибе и рибље млађи у предметним базенима) поседовао (и у ком периоду) водопривредну дозволу, која је потребна за коришћење и употребу вода из природних водотока са утврђеним начином и условима употребе и коришћења воде у чему су га евентуално тужени својим поступањем онемогућили. Зато се за сада не може прихватити као правилно становиште другостепеног суда о одговорности тужених засновано на чињеници да је тужилац остварио право на накнаду стварне штете због угинућа рибе и рибље млађи на основу правноснажне пресуде и да тужени као штетници почетне штетне радње одговарају и за потоњу – будућу штету ако је она настала као последица збивања које је по

редовном току следило првобитну штету. Чињеница да је обична штета накнађена може се прихватити само као неки од елемената за утврђивање измакле користи, јер је настала у одређеним временским условима какви су постојали у августу 2008. године, док се измакла добит остварује под законом одређеним условима (поред осталог и да делатност којом се остварује није супротна принудним прописима). Поред тога, другостепени суд је пропустио да оцени налаз и мишљење вештака (поред констатације да је прихваћен у целини), будући да је висина измакле користи због немогућности коришћења предметног рибњака дата у две варијанте, које су засноване на различитим критеријумима обрачуна.

Имајући у виду наведено Врховни касациони суд је укинуо другостепену пресуду у усвајајућем делу тужбеног захтева и одлуци о трошковима поступка и предмет вратио другостепеном суду на поновно суђење у том делу. Другостепени суд ће имајући у виду изложене примедбе поново одлучити о жалби тужиоца.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић